

Geschied of niet?

Amfibieënhabitat: altijd in beweging

Het ene water is het andere niet. Er zijn tal van type wateren in Nederland aanwezig. Vaak hebben deze hun eigen gemeenschap aan amfibiesoorten. Daarbij is een watertje en het naastgelegen landhabitat niet statisch. Denk daarbij aan de daarin levende gemeenschappen van planten en dieren, aanwezige predatoren zoals insecten, vogels, vis maar ook aan menselijke invloeden. Door zowel natuurlijke processen als menselijk handelen kunnen deze door de tijd heen sterk variëren. Zo kan een nieuw aangelegd water goede omstandigheden bieden aan pionierssoorten, welke na voortschrijdende successie weer het stokje doorgeven aan soorten die andere eisen stellen aan hun leefomgeving. Successie kan echter doorschieten en zo kunnen wateren ook overgroeid raken en daarmee ongeschikt worden voor meer kritische soorten zoals kamsalamander. Ditzelfde geldt voor het landhabitat. Die mooie houtwal die twee poelen met elkaar verbond kan bijvoorbeeld gerooid worden, wat de uitwisseling van individuen tussen de twee wateren weer hindert. Al deze zaken hebben direct en indirect invloed op het voorkomen en de aantallen van een soort.

Het complete plaatje: tellingen en habitat

Een ervaren waarnemer kan veelal in een oogopslag inschatten of bepaalde soorten aan te treffen zijn. Door het maken van foto's kunnen anderen meekijken om te beoordelen hoe geschikt een water mogelijk is voor bepaalde soorten. Maar hiermee is het niet mogelijk analyses te verrichten. Dit kan wel door habitatvariabelen op een gestandaardiseerde manier vast te leggen. In Engeland, maar ook in Nederland (Poelen.nu, ANLb- en Natura2000-monitoring), is een methode ontwikkeld om middels een set aan habitatvariabelen uitspraken te kunnen doen over de geschiktheid van zowel het water als het landhabitat voor de kamsalamander. Het betreft de "Habitat Suitability Index (HSI)", in het Nederlands **Habitatgeschiktheidsindex**. Door aan iedere habitatvariabele een score toe te kennen kan een totaalscore (HSI) voor het water berekend worden. Deze geeft aan hoe geschikt een water is voor kamsalamander (en andere amfibieën). Binnen het NEM Meetprogramma Amfibieën is in 2023 de aantalsmonitoring kamsalamander van start gegaan. Naast de tellingen van salamanders die middels vast protocol (monitoring) worden verkregen worden er per ronde ook diverse habitatvariabelen genoteerd. De monitoring van de kamsalamander draagt bij aan de aantalstrend, de analyse van de habitatvariabelen draagt bij aan de verklaring van de trends. Daarmee wordt ook inzicht verkregen hoe leefgebieden voor kamsalamander verbeterd kunnen worden.

Niet nieuw, wel aangescherpt

Geheel nieuw is dit niet. Vanaf de start van het NEM Meetprogramma Amfibieën zijn wateren beschreven met vergelijkbare variabelen. De gebruikers van het NEM-

Het Heinven in de Overasseltse en Hatertse Vennen, leefgebied van kamsalamander. (Foto: Jelger Herder)

invoerportaal weten wellicht dat per water het een en ander ingevuld kan worden. Enige manco hieraan was dat de datum van de beschrijving – wat een momentopname is – niet werd vastgelegd. Het portaal was een mix aan recente beschrijvingen tot hele oude, en alles daar tussen in. Daarnaast waren de vastgelegde habitatvariabelen grotendeels gelijk aan die uit de internationaal gebruikte HSI, maar niet helemaal. Er is voor gekozen om op precies dezelfde manier informatie te verzamelen zodat de gegevens onderling beter vergelijkbaar zijn. Dit is nu anders in het portaal ingeregeld zodat jaarlijks de belangrijkste beschrijvingen goed vastgelegd kunnen worden en in de toekomst gebruikt kunnen worden voor analyses.

Portaal

Nieuw in het portaal is de mogelijkheid (eenmalig) een poelbeschrijving in te voeren bij een bezoek. Als je het vakje 'nee' achter 'HSI ingevuld' wijzigt in 'ja' worden de variabelen zichtbaar. Bij het bezoek kan ook een overzichtsfoto worden toegevoegd. Doe je mee met de Aantalsmonitoring Kamsalamander dan verzoeken we je dit sowieso jaarlijks een keer in te vullen voor ieder water. Voor alle andere tellers is dit optioneel. Het beste is dit te doen in de zomer wanneer watervegetatie en beschaduwing het best kan worden ingeschat. Indien het mag van de beheerder kan het goed worden gecombineerd met een schepnetronde op zoek naar larven voor het vaststellen van het voortplantingssucces. Hoe de variabelen te interpreteren? Daarvoor kun je het beste de Handleiding Aantalsmonitoring Kamsalamander op de RAVON-website lezen. In de bijlage hiervan staat dit allemaal in detail beschreven. Kom je er toch niet helemaal uit, neem dan contact op met de landelijk coördinator Edo Goverse, e.goverse@ravn.nl